

Státní podpora vývozu a mezinárodní spolupráce vývozců

ÚVĚROVÁ
POJIŠŤOVNA

Pojištění vývozních úvěrových rizik je jednou z nejdůležitějších forem státní podpory vývozu a zároveň formou, která může být poskytována v souladu s pravidly státní podpory platnými v rámci Evropské Unie i Světové obchodní organizace (WTO). Vstup České republiky do EU k 1. květnu 2004 neznamenalo přitom pro pojištění úvěrů se státní podporou, které poskytuje Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP), žádnou významnou změnu. Pravidla pro pojištění vývozních úvěrových rizik se státní podporou byla v ČR již od počátku vytvářena v souladu s mezinárodními pravidly, která jsou závazná i pro EU a v EU také tvoří významnou část *acquis communautaire*.

Smyslem státní podpory vývozu je zvýšení možnosti odbytu tuzemské výroby a tím podpora ekonomického růstu, přičemž pojišťování vývozu se státní podporou je jedním z významných nástrojů obchodní politiky. Státní podporou se při pojištění vývozních úvěrů rozumí záruka za závazky EGAP z pojišťovací činnosti podle zákona č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění pozdějších předpisů, která se v praxi realizuje povinností státu doplňovat fondy a rezervy EGAP ze státního rozpočtu, a tím zajišťovat jeho likviditu.

Na principu přímého či nepřímého napojení státních úvěrových pojišťoven¹⁾ na státní rozpočty funguje pojištění se státní zárukou ve všech státech OECD. Logickým požadavkem každého státu potom je poskytovat státní prostředky především pro vývozy z vlastní země. Proto většina zemí uplatňuje omezení pro pojištění těch vývozních projektů, které neobsahují požadované procento podílu tuzemské výroby. Rovněž jsou v rámci exportních úvěrů limitovány subdodávky z jiných států nebo místí náklady země konečného určení vývozu. Při zvyšující se internacionalizaci a globalizaci mezinárodního obchodu by však takto uplatňovaná státní podpora působila na objem exportu protirůstově. Je tedy nutno hledat mechanismy, jakými je možné státní podporu nadále poskytovat především domácím vývozcům a přitom umožnit i spolupráci vývozců na mezinárodní úrovni.

Proto jako podmínku pojištění se státní podporou uplatňují státní úvěrové pojišťovny **požadavek určitého minimálního podílu zboží domácího původu**. Americká úvěrová pojišťovna US EXIMBANK má i ve svém logu heslo „Jobs through export“ (pracovní místa prostřednictvím exportu) a pro střednědobé a dlouhodobé úvěry požaduje minimální 85% podíl zboží resp. služeb, které bylo vyrobeno ve Spojených státech. Podobné principy uplatňují státní úvěrové pojišťovny ve všech vyspělých zemích, včetně členských zemí EU. V rámci Evropské Unie však pravidla vytvářejí předpoklady pro podporu subdodávek z ostatních členských zemí. Pravidla platná v EU (Rozhodnutí rady 82/854) zavazují úvěrové pojišťovny členských zemí zahrnout subdodávky z jiných členských států EU do hodnoty vývozu až do výše 40 % pro vývozy menšího rozsahu a alespoň 30 % pro vývozy v hodnotě nad 10 mil. EUR. Znamená to tedy, že státní úvěrové pojišťovny mohou požadovat, aby obsah národní práce tvořil 60 %, resp. 70 % hodnoty vývozního projektu.

EGAP u pojištění se státní podporou požaduje, aby minimální obsah domácího zboží byl 60 %. Vývozcové potvrzují tuto skutečnost v prohlášení, které je součástí žádosti o pojištění vývozních úvěrových rizik. Ve výjimečných případech lze přijmout vývoz k pojištění, i když obsah národní práce nedosahuje tuto hodnotu, zejména, není-li možno zabezpečit subdodávku od jiného českého vývozce.

Tento oprávněný požadavek nezatežovává státní rozpočet podporou projektů v zahraničí, které nebyly z větší části vyrobeny v tuzemsku, však může působit proti mezinárodní spolupráci výrobců a znevýhodňovat vývozce především z malých států, které nemají dostatečně širokou výrobní základnu. Zostřující se konkurence však nutí dodavatele velkých investičních celků nakupovat subdodávky v různých zemích, velkých i malých, za podmínky,

¹⁾ Pojem státní úvěrová pojišťovna je v tomto článku používán pro instituce poskytující pojištění politických a tržně nezajistitelných komerčních rizik se státní podporou jménem státu, na účet státu nebo se státní zárukou, a to i když to jsou samostatné právní subjekty na státu nezávislé.

že výrobci jsou schopni splnit požadované technické parametry a přitom vyrobit požadované komponenty za výhodnější cenu. Těmto trendům odpovídají i principy spolupráce státních úvěrových pojišťoven, které se dělí o platební riziko zahraničního kupujícího, a to formou soupojištění nebo zajištění.

Spolupráci úvěrových pojišťoven při vývozech obsahujících jednu nebo více subdodávek z jiných členských států EU podpořila Rada ES již v roce 1984 přijetím Směrnice č. 84/568, která stanoví způsob rozložení rizik mezi jednotlivé státy při projektech, na kterých se účastní jeden nebo více subdodavatelů z členských států EU, systémem zajištění části rizik pojišťovnou subdodavatele. Tato směrnice obsahuje i vzorovou zajišťovací smlouvu, která se stala základem pro tento typ zajištění. Úvěrové pojišťovny začaly používat rámcové zajišťovací smlouvy, které umožní rychlý způsob uzavření pojistné smlouvy i při vývozním projektu s několika subdodávky.

z vyplacené částky od německé úvěrové pojišťovny. Celý proces je tak pro vývozce poměrně jednoduchý a bez komplikovaných jednání. Smysl státní podpory – podpora vývozu domácí výroby – přitom zůstane zachován.

Tento způsob rozložení rizik je – díky této směrnici ES – používán nejvíce mezi členskými státy EU. Pojišťovny členských států EU uzavřely také největší počet rámcových zajišťovacích smluv ve srovnání se třetími státy. EGAP od roku 2000 uzavřel již 13 rámcových zajišťovacích smluv. Jedná se o pojišťovny z Německa, Rakouska, Nizozemí, Belgie, Francie, Španělska, Itálie, Švýcarska a Slovenska, v poslední době byly uzavřeny rámcové zajišťovací smlouvy s pojišťovnami ze čtyř skandinávských zemí, tj. Dánska, Norska, Švédska a Finska. Tyto smlouvy umožňují uzavírání nových obchodních transakcí a tak se stávají významným nástrojem podpory mezinárodního obchodu. **Díky těmto smlouvám mohou vývozci snadným způsobem**

Ing. Pavol Parížek, generální ředitel a II. místopředseda představenstva EGAP (čtvrtý zprava) při podpisu zajišťovacích smluv se skandinávskými státními úvěrovými pojišťovnami EKF (Dánsko), EKN (Švédsko), Finnvera (Finsko), Giek (Norsko) 5. května v Oslu.

Mechanismus tohoto zajištění je jednoduchý: hlavní dodavatel pojistí celý projekt včetně zahraničních subdodávek u své pojišťovny a tato pojišťovna dojedná zajištění, podle kterého bude sdílet úvěrová rizika z pojišťovnou subdodavatele v poměru, ve kterém se tento subdodavatel účastní vývozního projektu. Státní rozpočty zemí obou vývozců – hlavního dodavatele i jeho subdodavatele nesou potom riziko pouze své části vývozu. Názorně, bude-li uzavřen vývozní kontrakt na výstavbu rafinerie ropy, kde je hlavním dodavatelem český vývozcé s 65% podílem na projektu a jeho subdodavatel je ze SRN, přičemž jeho podíl je 35 %, bude uzavřena jedna pojistná smlouva, a to mezi českým hlavním dodavatelem a EGAP. EGAP následně uzavře zajišťovací smlouvu s německou úvěrovou pojišťovnou, ve které se tato zaváže převzít rizika ve výši 35 %. V případě pojistné události se vývozcé obrátí pouze na pojišťovnu, která s ním uzavřela pojistnou smlouvu a která vyplatí vzniklou škodu. Tato pojišťovna pokryje proporcionální část škody zajištěním poskytnutým úvěrovou pojišťovnou subdodavatele. V našem případě, kdyby došlo k pojistné události při výstavbě rafinerie ropy, vyplatí celou částku EGAP a následně obdrží 35 %

získat úvěrové pojištění se státní podporou a přitom využívat i výhod spojených s mezinárodní spoluprací. Jedním z úspěšných příkladů takové spolupráce, při které bylo využito toto sdílení nákladů, je výstavba elektrárny Šen-tou v Číně. Na výstavbě této elektrárny se účastní čeští a slovenští vývozci.

EGAP využívá možnosti vzájemného zajištění nebo soupojištění pro několik obchodních případů každý rok. Jedná se přitom o projekty různého rozsahu, od několika desítek až po stovky milionů dolarů. Kromě sdílení rizika je nepochybnou výhodou takové spolupráce získání mezinárodních zkušeností jak pro exportéry tak i pro pojišťovny.

Vývozcům dává vstup ČR do EU – kromě řady jiných výzev a nových možností – také příležitost zapojení se v širším měřítku do spolupráce s jinými zejména evropskými vývozci. Modely pojištění vývozních úvěrů jsou pro tuto spolupráci vývozců připraveny a stačí tedy jen o státní podporu vývozu požádat.

JUDr. Ing. Jana Ammerlaanová
Ředitelka právního odboru EGAP

EXPORTNÍ GARANČNÍ A
POJIŠŤOVACÍ SPOLEČNOST, a.s.